ה מ א ס ף

לחדש אלול תקמ"ה

א

שירים

אודה עלי פשעי לי"י כי נחמתי כי עשיתים (*)

אֵל הַכָּבוֹד ! אִם הַכָּבוֹד נָטַשְׁתִּי ,
אַל נָא תִּקְצוֹף אַל נָא תִּטְּר לָנֶצַח ;
זָחַלְתִּי וָאִירָא מִיּוֹם הָרֵצַח ,
וּבְכָל־רַע , אוֹיָה לִי ; כִּמְעַט נוֹקַשְׁתִּי :

נִחַם עַל אַשְׁמָתִי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי ,
סָפַקְתִּי עַל יָדֶךָ וָאַט הַמֵּצַח ;
הֲכֵיתִי מִמַּכְאוֹב אָנוּשׁ וָנֶצַח ,
זַכֵּיתִי אֶת לִבִּי , אָרְחִי חִדַּשְׁתִּי :

(*) השיר הזה הוא שיר התשובה להרופא בשלם כמוכרר אפריים לוצאשו בס" אלה בכי הבעורים ושל זכקנוהו לרוב תחתון ויבין בהמשך לחדש טבת הענר .

דברי המאספים .

וּלְמַעַן אֲנַצֵּל מִפֶּה הַפֶּשַׁע,
נָתַתִּי שַׂרְעַפַּי בְּמִעוֹן שָׁמַיִם
וָאֶתְאַוֶּה מְשָׁם חַיִּים וָיֶשַׁע:

אַתָּה עַתָּה חַנּוֹן אֶרֶךְ אַפַּיִם!
אֶת הֶעָשׁוּי בַּכֶּפֶר וּמְחֵה מִסֶּפֶר,
זָבוּד — כִּי אָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר.

ב
מכתבים.

גרות על דבר המנהג לבלי הלין את המתים.

No. 6.

בי"ה ב' תמוז תקל"ב אלטונא.

אלוס רס לח"כ הקנין התור" המשכיל כ"ה משה וצ"ו

בתבו הנחמד מן ד"ט העבר נא חלי מש"ק לעת ערב, ורחיתי חסקו לעמוד על דעתי לוך לחדיק מנכב יערחל, זלאת לחשיבו דבר, בשתגיע לידי תשובתי לחכמי ק"ק שווערין נכתב מלא לתגנה לו (חס לא תבואהו ע"י ח"ם) כה ירחה כי קיפתי העגין ברחיות ושות מרחה כחוחות למגין, מן המקרח חחם

וחת עשיתי רק לעוברת דמילתא לבקשת אחבתים הסס העומדים
עלי בהיותם אתנו פה, אלו בכי לתת ידי ואצבעי לעשות
כרצון היש להפיס דעת הסר שואל להביא לו רחיט מן התורה
או מהפוסקים למנהג הלז התפוס בידיכו, וכמלתי לאחר דרשופי לענות
לחיש ע"פ דרכו ולתת שאלתו ועשיתי סמוכות לדבר גם מתש"ך סס"ך
בחירות כמרן כון"של, עס שדברי חכמים אין צריכים חיזוק ואי אפשר
לחדש הישראלי לבטות מדבריהם כחלה נימא הפורש מהם כפורש
מחיין, מעתה היכי נזקק בכך כאן, רק להסיח לטענות
שעלתו אלי צריך ולהתיר קשר הספיקות שבולדו לו בענין זה.
רחשון תחלה כאמר בלתכו בזה לשונו "לא ידעתי היך מצאנו
"ידיכו ורגליכו מדוע סרכו ממנהג אבותיכו הקדושים, הס
"קברו מתיהם בכוכין ומערה והיו פוקדים לותם ג" ימים
"כדאי' בס"ש ומעשה שהוכח נרחה ומוכח שאין סימן מוחלט
"למיתה כ"ש אחר ג"י" לזה אני אומר תלילה חולין הוא להרהר
אחר מנהג אבותיכו הפוגים בחרבא (עם כל אלופי מנהגיהם
בדברים שאין בהם קפידת כל כך) כזאת הוסיו אשכנזים
ספרדים מזרחים ומערבים, לא נודע ולא נשמע בכל העולם
במקומות אשר כפונו שמה אחיכו בני ברית שינהגו מנהג אחר
עם קבורת מתיהם ומה שנוהגים לבתכו בתרגות אחלה,
ואלא לעבור על דין המפורש במשנה, ואם לפניס בישראל
בהיותם יושבים על אדמתם לבטח, היו קוברין בכוכין, אך
עתה בפתקע מנהג זה גם בארץ הקדושה כפי הנודע (ואם
בימים רחשונים בהיות הארץ בידיכו נקל היה לעשותו כדברי
אחו"ל לקבור בכוכין, שהיה להם לחזות קבר מרווח, ולפי
שהיה ארץ הרים וסלעים ומתוקנת ואלה בעד מערות, אם
אין כן עכשיו אם גם בארצות העמוקים החלה ובקופי ימצא
להם המקום המוכרח בשפילה ובנקעה (ועיי' טי"ד ס"שם"ך לגון
בגון רכ"ט והוא לחוכם קשה להולמו ובחבורי מו"ק בארוכה
בס"ד) אין שיהא מ"ו וחלילה להעלות ע"פ"ד סוס הרבור ספק
שיטעו בכך כל בני הגולה מסוף העולם עד סופו, והנח
ליעקב אס חיכם בניחים בני בניחים הס, והוכטחו שלא
תשכח תורה מזרעם ומפי זרעם לעולם, אף כי דבר מסויים
כזה שיש בו משום חשש פקוח נפש לפ"ד מעלתו הס מלהזכיר
שלא את לדבר זה סוס אחד מגדולי הדורות רועי הצאן קדושים,
עד עתה, שבתעורר הענין ע"י החומות ומבקשים עלילה
לפקוח מנהגם שבטעותו להבדל מהם ומחוקותיהם (ובימוד ענין
הלז שבמשך וכח להם מנהג אבותיהם בידיהם דורשי חל המתים
אף אס אלה היום חולי שבתו הסכה והטעם בהמתנת קבורת

מתיהם

מתיבס ושרות הטומאה תלוי בהתיבס מדת ימים שמוכה אז יותר) לא כאלה חלק יעקב, ואנו אין לנו אלא דברי הקדושים החלביים חכמי המשנה ז"ל שהוריעונו מסורת התורה למשה מסיני, כה אנו חייב היום בלילה נחיה בגוים ועליה לנו מתים ומוסרים נפשותינו בל נסור ימין ושמאל כמצוה עלינו ומ"ש בח"מ פוקדים על המתים ומעשה רב כבר עמדתי גם על זאת בתשובתי הכ"ל לבני שווצרין החרוכה מזה ירחה אלא כעלם דבר זה ממני, ויותר מזה הבחתי שמה, לדי אלא יתפאר עלי אדם לומר לך מצאתי אזן לי בדברי חכמי ישראל, לכן לא אחריך ולא אעכב עצמי בכך כאן, ועכ"פ אינו דבר מוכרח בהיוב החלטי, אלא היכא דאיכא למיחש דבקבר אינה מת בחפזון עיון והסגחה ושאת הרחוי, בשעה דחוקת בהחפזה לקבור מחמת סבה מקרית, אבל בשגבנו עמו בשורה בחתון ובהסגחה הרחויה כמנהג הח"ק בזמנים הללו ושעת שלום, לחפצי רחוק ולמיעוטא דמיעוטא לא מיישינן לגמרי בשום דבר, ובזה מלאנו ידינו ורגלינו בבית המדרש לפרושים בתלמוד הקדוש לרוב מחוד, עם היותם פורשים מכל ספק המצוי תף לעיתים רחוקות להחמיר בדיני התורה ולאפרושי מאיסורא (ומיהו כל תלונות התומות עלינו והנוהרים בדרכיהם מ"ש דכיתח לנו בהפקרא) תף כי בדבר חמור כזה, אף בלי ספק יש חילוק בין המצוי קלת לבלתי מצוי כלל רק דרך פלא כי גם הוא לנמיעא ייחשב ואין חוששין לו וכמו שהרחבתי הדבור בזה בספר האגרת. ומ"ש מעלתו מהסכמת בעלי הרפואה, אלילה לנו לסוך לב אליהם בנוגע לדיני התורה בהחלט, כי אז ח"ו יסודיה ירופפו ועמודיה יתפלטון ולצורך זה יסדתי מבור הבקורת הנקרא ספר ואגרת לאחיתה של תורה, ומה שחשב מעלתו שעלה בידו סמך ורחיה לדברי בני אדם אשר חכמת מה להם, ממשנה פ"י דכלה שח"ח לעמוד על הבירור בין מיתה לעילוף עד שימוק הבשר, לא דק מעלתו בפשט הגמרא שם בגזרה דשמא יתעלף קשבר חשש זו דעילוף קלי על הזב כמת דחיישינן דשמא לא מית ליה ולא נפק מידי ספק מי על שימוק הבשר, ולא היא לא כן בני אלא הכא בירושא דחייבי רבנן שמא יתעלף הזב. ואי הברית וכן כתשבתו מת בפתע פתאום בשודנו מי (עילוף מלתא דשכיחא גם בבריאים בפרטות העלולים מזיבה) וכלך וכעשה טהרות ע"ג מסמא שלו, והוא מי ומטמא ע"ג אבן מסמא ויש בזה מכשול עון של תורה, לפיכך נזרו חמתו גם על הזב כמת המוחלט וודאים שיטמא מכל מקום גם הוא עד שימוק הבשר לע"ש

שהמת

שהמת הנמור ודאי אין בו עוד טומאת אבן מסמא עצמו אחת לגדר ולסייג כדי להרחיקו מן העברה ביחוד בטהרות עצמו מעלה והרקמה יתירה כמ"ש ביומא פקסא לסס טומאת קדשים יותר מד"ת רוק בפי רבי כנמי דכדה ותבין שכך הוא, גם מוכרח בלי ספק שדברי אמרו בספרי (ומובא בס" הר"מ) שדבר טומאה זו של זב מת מדרבנן (וא"כ אין סורפין עליה ת"ק) ואפ"ה מחמיר עילוף גם במת נמור (בהבאת מעלתו) אז לא היתה טומאתו מוגדרת ד"ס בלבד אלא מפני ספק אסור של תורה שאסור הוא מן התורה לפ"ד רבים ונדולים (עיין קו"כ סל"נ) פן יבוא בעצמו של איסור וכה"נ בפשיטא דסורפין עליו ת"ק ועוד תדע שכך הוא פירוש נ"ל זו, שאם כדברינו שחזו בכל מת שמת איכו מת אלא בתעלף ח"כ הוספת קמח הוספ"מים, ותאמר שכל מת (שאינו זב) לא בחוש לטומאת טהרות וקדשים במגעו ומשאו (ואף כי כבר קובל לקבר) לדוכס כודאי לפפש דבר לעבור בלתו וברת ולהתקייב קרבן הפוגע עד שיפוק הבפר, ולא שמעבו עד כה ולא תפתקיט תלמודא גלאפשמועיכן כי אם בפפש דוכתא הא ודאי לאו מלתא, אין אלא דברי הבאי. ומה שפייס מעלתו לומר בלשון זה "ואם הדבר בספק עד נ"י "ודאי אין בו מפפש אלא אפת במ"ש להלין כדי להביא לו "אהרן וכו' מכ"ש בתקום הלכת נפשות עכ"ד" הפמר אל תבן אל חון, מי יתבך לומר כן, לא אחפוד מעלתו שכוונת לעקור דין המשכה כל עיקר, שהיא חומרת כל המלין מתו עובר חוץ וכו' ולפ"ד יולד הכתוב בהברת שכל המלין איכו עובר, ואדרבה יחויב הספק שגם חובה היא להלין אפת תמיד בשם לימות נ"י לפחות ח"כ מה שירית לדין המשכה שאין לו ציור כלל לפי הבאתך, אלילה לך לאהו" כבני, בלי ספק שגילה אלהי מת"י בלי עיון ובחיבה, לך שמע בני מוסר אב, ואל תט מאמרי פי ואל תפבה אל דברי רופאי אליל, כך אמרו חז"ל לעבין פ"כ בגל שבפל על ד"ח בשבת (עם שהחמירו אחד בעבין פ"כ כבודע שאין הולכין בו אחר הרוב ואמרו אף אם מצא עליונים מתים עדיין מפקתין הגל ומקללין שבת על הספק) מ"מ גם הם אמרו שאין בודקין אלא עד חוטמו וסמוכותו על הכתוב, שכל אשר אין רוח חיים באפיו בידוע שמת ואין בו עוד משום פ"כ הא למדת שאין ממש בדברי רופא משולל מתורה, אל ירד בני עמו, לשון מכמיס הנאותים עליכו מרפא לעצם אדם היפראלי הנאמן לאלהיו, המאמין לא יחוש לספקות הכולדות מבעלי אומדניות והשערות בלבי נאמנות גם בנסיונות מנשרפות להשגחה פרטית בכלל נדבי מקריבים בכמה בחינות

בחיבות שגעגה וחתה דע לך, לוקח בספך דברי הוקר שלום לורע החמת יעקב ישראל מכונה יעבץ כותב בלילה חותם בזום שלח להחמין המלוה.

* * *

No. 7.

ב"ה שוועדין יום ד' י"ד תמוז תקל"ב.

למרבה המתרה ולעלותו אין קץ, יקר הוא מקניני ומהון, ספתותיו נוטפות מור, טעתן לא כמר רב מהכניהל לב הרי' וקול שחל יודע, ממטה וממעל, כל רז ממנו לא נעל, הוקס על, ה"ה כבוד רב ידידי ומכיבי הלוף התורני הדבני המופלא חריף ומהיר בפי כל מפורי מ"ו מי"ח בש"ת כמוה"ר משה נרו' יאיר בקפיר המקסיר.

הנה ערוך הלפני מולין, יושר לבו אמרו ודעת שפתו ברור מלאו מרחה לופן בתוך לופן במועלות ון. בכבדות מדובר בו ממגד תרן ומלואה, פרי מגדים פלפולים ערבים ימיבו יסעדנו ועבותיו תרביבו לדבר הל לבבו דברים בוהים וכתומים למס מפקד לף מס דברי הסר הנזוך יעמוד הלח לוכס בנזרת הסמד חיון וחיקר בהסכל ודעת שלוכן לוסור קל ונחמור, וכאהן הספיר מורה היתר כעלם השמים לטוהר, אס לחנם מסוה הבושה על פני ולוץ חרים רלם בנד לאבי החכמה ומדע תופס בל מיני דעה ואני בער מזימה אין לתי יודע עד מה שפלי וכוזה קלותי ומה לעגה בזו פי אמרתי לתור בחכמה הותרה הרמוזה ועל כל פשע תכסה האהבה מוסים ימיגה נדלבי כאבי ידעה ביבי לאוהבי ומוודעי.

תחילת דברי פי חבש יצלוח מספתו הברורות ונאות לשון מדברת ומה המרדה הגדולה לפי דעתו בהתבה אין בדבר זה כדמוד תסור הרי הס אמרו מותו להלין לבבודו עת"בו אס יש ספק עוד בו בשמתו וכי אין וכו' בזת דלם בוכירו בד"חז"ל כי לא הגריבו לימים בהם שהברו במערות

במערות וכוכין ורחיתו דאמת היו פוקדין ג' ימים כמבואר
עכ"ד . תבוא בחיל להתיצבה היסוד להתרוצצה , סגה
מבואר בטור י"ד ס' שס"ב שחלה לר"ב ליזה דבך יסר וכו' לח
כל החרצות שאת יש מקום שיש כרך כמו בח"י קוברין בכוך
וכבכל קוברין חותו בקרקע ומותכין עפר על גבו יע"ש וח"כ
לפ"ז חין לחנו נריכין לדברי פריסה שזה היה בימיהם דווקא בן
ואולי עד היום בח"י כן מ"מ תלמודינו בכלי היח ומתני'
מבריותות שמה פשוט ואין פונה פה להשמיענו חידוש גדול
אחר ערבם ערב ברזל לעקור ולבר מן התורה בסו"ת ומכ"ש
למשם פ"ב ולכל הפחות היה לבעל המפ"ה להני' כדרכו בחיך
יעשו בתרנוחינו ואין פונה פה מדבר זה אע"פ שידעו ממעשה
בשמחות . שכית תולה דברו בחשלי הברבי מחכמי הרופחים וסמך
לזה מד"רז"ל מהח דתנן פ" התנוחות פוח והזפה והכדה מטמחין
עד שימוק ומסמא מגע" נזירה שמח יתעלפו שקשה הדבר להבדיל
ביניהם נמורה הין מיתה לעילוף ואם בטומחה ועברה כך
עח"כ במקום פ"ב דברי ספרים אשר ולעבר רגלו אתחנן לדברים
יסחור דברי הרמ"בם בה" שמחות ד"ס נבי הין מעמינן חלח
יסהה מעט שמח יתעלף , ס"מ בשיהה מעוטת לעיל החשם
עילוף ולדברו נריך זמן מרובה כב"ל ח"ן דברי הגמ' שם כשטוו
וכפרוטן בר"פי ורמ"בם ורע"ב יע"ש וקחי שמח יתעלפו לזה
חי וכן מבואר הוחיל ודומה למת לחי לטהורי כי הח דכת
המדמה מהמון העם דלח ידעו לבך מת טהור הוחיל ופטור מן
המצוה יטהרו נמי בעילוף דמוה הוח להם למת ממש וביחר
הרע"ב יותר יעיין עליו, חך לקושיתו ל"ל חשמו לחני' למיעט
כיון דחנן פסקינן בגמ' ובפוסקים דלח לחזקינן כתר
רוב כמ"ב היכח דחיתחוק ישרחל כמבואר לזה ל"ל
לפ"כד דעכ"פ מעשה דשמחות הוח מיעוטח דלח שכיח
ולח עדיף חשם זה מחשם נבי רוצח דלמח במקום סייף נקה
הוי וחע"ב דכתי' ונשטו ח"מ לח מייתינן לזה לפי' לר"מ דחייש
למיעוטח כמבואר בחולין ובמכות ולפי' לר"ט הח כתבו תוס'
דווקא היכח דבקרקעין בבדיקה ולח ידעו יע"ש ולמוקמי קרח
דרקח המוח מסיק שם דדווק הוח יע"ש ומכ"ש לדידן דלח
מייתינן למיעוט דמיעוט דלח שכיח כוודחי משום זה לח יעקור
דבר תורה דלח ילון , ונדולה מזה רחי' עשמה דלח חשמו
לזה רחשוכים דחי' דומח הוכח בח"ק עד היכן הוח בודק עד
חוטמו דכתי' כל חשר בנחיריו וכו' ולכחורה לדברים כיון דיש חשש
לפי' מרחשו ועד רגליו ליו בו רוח חיים יש לספק למח מי
נחעלף הי' לנו לפקח כמו בקבוע דלעיל מכי ח"ו דלח עלה
בלבם חשש זה , ומה למי להנטדק יותר מהם , הלח המם
רחטו

רחקו המעשה הי' להם לתתמוה ולחדש ההלכה והדרינן לכללא מנכסי כזה תורה היא לקיים הלכה וסתימת הפוסקי' מסתעי והכא להם אם אין נביאים כבי נביאים ואע"ל לפניס דאם יכולים להגיל בכל אשר להם כמבואר בי"ד ס' קכ"ז דמוטל עליהם ואפשר דהוי להעביר על ד"י ומחויבים להכניס בסכנה כיון דאין לך פרהסיא גדול מזה ואחותם תורה בלמודו כורת ברייתו לרחטונים ואחרונים יקיים הבטחתו וחכיתי לו לבל יסתיר פניו לא ירעו ולא ישחיתו בגבולינו יכירו וידעו כל יושבי תבל ולכבוד שמו יקר יתנו במהרה כ"ד המוסיף לחיין וכח לקטור בעבות לחבת כעוריו ומבקש למוצא פעם אם עצמו ובפקודתו שמרה רוחי דוקא טוב ודובר שלום לו ולזרעו חק' מרדכי בכה"ר אליעזר יפה ז"ל מנרלין לע"ע מ"ץ בק"ק סכ"ל.

ומחמת כחילת ומהירות שכחתי דאלי הפעט כ"פ התימוקות משום שאלי אפשר לעמוד על הבירור כנאמר בשכלו זך ובהיר ח"כ יקשה למה כתבו חכמים שיעורא רבה עד שימוק ויתעכל ומזינו דזה הוי לבעמים זמן רב דלא מתעכל כמבואר בשבת בשני קפלאי דנחרבתו ר' אחא ב"י יע"ש טפי הוי לתת שיעור שלא לרבות הטומאה עד אחר ז"י ואז בדוק ומוסקה שאין עוד קפ"ל כמבואר בה' נדרי' כיון דלוקין אם כשבא שלא לטעום תוך ז"י כיון דאין יכול לאיות לו לכל הפחות תרוייהו בהדדי הוי להו לכתוב לו עד שיתעכל לו ז"י כ"ל ולדעתי אין לפקפק ע"ז ומיכן יבין לאמתו כי הוא המביט לאשורו.

* * *

No. 8.

ב"ה בי"ט גדול לישראל בזמן שב"המ"ק כן יהא"ב.

שלום לח"כ החלוף הק' הת' המשכיל החכם המחודד כ"ה משה יצ"ו *).

מגלה עפה נאה ויפה עפה אשר לעת ערב תעופה, בבוקר תהיה, תורו עיני בידעי שמור לבריותו ת"ל,

---

*) בכל מקום אשר תמצא באגרת הזאת ניוונים כזה — — — תדע כי בשעתו לויזה תיבות אשר הקפתה עליהם קריאתם גיאזן הכ"י והוא בכתב רבני המאספים.

ת"ל, צריך רחמנא דיהבך לן הנדלת הסמיכה כי רחיתי
ככחך לז כחך עתה ליפח ולתן במלחמתה של תורה, ועם
צרחיתיך מתחמן להעמיד דבריך בחזקת היד, וכתפעלת
קלת מדברי חגרתי הקודמת, מחמת שלח הכחדתי החמת
תחת לשוני (כמדומה כחת לכלל כעס ושעות עד גדר שגרחה
לי כמטיל קוצים בעיני, ושדי מכלח בכולח, שכתבתי
לטוכתו ולהגילו מדבת עם) דכך מדתי לח לחפ פניס בתורה
לפילו לגדולים קדמונים שחני נגס בערכם, עח"כו לבחורים
וטובים חשובים חגלי כבניס ולחשיבים ח"ע לתלמידי שלח
לעלים מהס דבר כחפר עס לבבי ללמדם ולהעמידם על דרך
החמת והיפר בלי מכופה ולח ידעתי מה זה ועל מה זה תרה
לך והסמעתני חלפות שדברת עמך קפות (דברים קפים
כגידים) מה עפיתי לך ומה הלחיתיך עגה בי, הלח כל
דברי בלפון רכה כחמרו, והפכתי בזכותך לפכב נופח
לוגרתך הרחפונה שלח במתכוין דברת כחלה (הלח כמדומני
כך כתבתי בה שלח לחפוד חותך לעקור דין המתנה ח"ו חף
חס בחמת המה נוטים לכך חלח שדבתיך לכף זכות שרכבת
מרכב המהירות וכחפזון ילחה שגגה מתחת ידיך) חשבתי
שתודה על החמת כמו שהייח רגיל לחכב דברי, לפי שידעת
בבירור שלין עפקי בדברים מרפים הכל וחלוחות, כהגיחתך
והגעתך גס עתה ברחפית מגלתך הלזו, וחן יודע לך שכל
מגמתי היתה חלח דריפת החמת בכל לבבי ובכל נפשי
להחזיק חגלי מעודי מכל הון יקר וסגולת מלכים, וכחפר
מעשי מוכיחים בכל חבורי הפוגים בין תלמודיים בין זולתם,
מרכז החמת שמתי לי למטרה, שקר שגיתי עד מות,
ועם זה חלילה לעפות בנפשי שקר להתפחר שלח יובל חדם
למלוח לחברי מחומת שגיחה חו העלמה, חס לי להוות
עלמי, הטוב לכי מכל גדולי ישרחל לפר מעולם לחבני חס
במעט לין לחד מהס כמלט מפגיחות הפכל הרע בהוראות
ומהעלמת הכף הוקרוני היפן על מפמרו, כלפר לחנו רופים
ומוגלים בחבוריהס תדיר, נאנו מה לחנו ומה חייהו, לכל
ח"ו מהתגדר בכך לף חס נפגיתי פכי שריס הרחפונים
מחברים קדמונים, חל חדם לח לחכנה, ולח לתבפח לף
על תלמידים, לינני חופב עלמי רב לזרוק בהס מרה,
(כלפר זוו מז"ל גס חמרו לח קלים לכב חדעתח דרבים עד
מ"ב) ומלחר שהרגפתי בלגרת הזלת הפנית פקפה בעיניך
לכוף רלפך להודות על החמת, היה מהרהורי שלח לפרוח
עוך עוד כזה, כי כל דברי טובים וכבוקים וישרים למוגלי
דעת

דרושים בהם וכמדומני בך מעט מדרך לומדי הזמן (חסר בחלה נפסד בהם לפ"ד) העוסקים בפלפול של הבל, ואת כל היסרה יעקשו כדי לנצח בבית, מה שנעלה בפסי כי למעיין דברי לגבית הרחשוכה, להסיר לחור דברי תורתך הלוז וכבר נשמרתי מכל התועלות שתתה מדקש עליך, היה תעיד לחורים, ומה יענו כך כי בעלילה בחת חלי הפעם, הכי חמרתי לחבור לקבור בכוכין גם עתה, חדל לך בכי לשנות מחמרי דעתו, כי רק להוסיף מטענת ולמחות רושם יוסיף שנחקק בדעתך שנריך דווקא לקבור בכוכין ושהקוברים בחפירות ע"כ יצטרכו לעקור דין המשנה לגמרי, להלין המת לחוה ימים בודאי, זהו העולה ממילוי דברין בהכרח, ע"ו עניתי מילין שלח עלה כוחת ע"ד לחדם מעולם, וכתבתי לך בכבוד שלח לחשוד לותך בכך כמזיד חלילה, ועד"ו לח היה רחוי לדבר רבות, לף לח שנגע היה (שנגעת תלמיד עולה זדון) רק להכתך קלקלה לת הסורה שלח לבגוע בך מ"הד (כמ"ש על המרחה הנדולה) כי מי לח יתמה ויעמוד מסתומם על כי נבה לבך להשמיע לחזני דברים כחלה, לחדש דבר מעתה, לבברים כל ישרחל הנפוצים בחרבע לעשות כוכין חשר לח ידעו ולח רחו ולח שערוש לחותינו הנולים בחרן לח להם זה חלפי' שנה, גם היכם לפי טבע חרעות חלה רק בח"י לבדה נהגו כוחת לפי שהיח חרץ הרים וסלעים ולח תמלח להם החרן בחפירה בעומק הקרקע וכו"ש חצל הכוכין הכל לפי הסלע, חו היעלה בדעתך שלח קברו בח"י חלח בכוכין לח בעכין לחד לף במישור ובנקעה, לח כן, הלח בכ"מ שהו כוכין וקברות (שהם בחפירה עמוקה) גם נזכר במ"ש שהיו קוברין בשמורות לף ר"ל הוה לקברו תחלה בנקעה כדי שיתעכל הבשר מהר, ומה החלוט הזה חשר חלמת מן הכוכין שבשבילם מרדת כל המרדף להפוך קערת כפף החמת הפך ומחה על פיה, כפשוט שיית שבהן דווקא יכולין לפקוד המתים מש"כ בקברות, לח כן בני, כי וכרון חחד עולה לשניהם, תדע שהרי גם הטור הביחה בם' שנ"ד לף שהיה מומחז בידו המנהג שנתפשט בכל הגולה שבטלו הכוכין, וטעות הוח בידך לחשוב שבכוכין היה המת גלוי לעין לפקדו ולמשם הא כמו בחי חין זה לף לדר"ך שלח כתבו עפר מ"מ היו טומנין לותו בעפר וסותמין הכוכין בלבנים, ותו לח הרמ"בם נפק לחפך שכתב בפירוש (בם' חבל פ"ד) בעכין קבורת הכוכין שחוזרין ומשליכין עפר חפירת הכוכין והלבנים על המת הרי שחין בין קבורת בוכין לקבורת חפירה כלום בעכין

בעניין הלז (לא הוצרכו לכוכין אלא מפני ההכרח שלא מצאו ארץ ישרה) מ"מ דבר הפקידה אחת טוב לעתהן לכוכין לקבורת .

א"ב רואה גם ראה אם פניס דברי אז היתכנו דבריך (לנזור ולהשליך כל דברי תורתי אחרי גיוך , אשר נאמרו מתוכה יתירה ואהבה (לא תתכפס לאיבה) כדי להסיר ממך עקשות פה ולזות שפתים ולא לתת מקום לרדות (שכלא"ה רבו המתלוננים על מעלתו שמגדל כלב — — — — —) מצאתי חוסיף בי אהבה כמ"ש הוכח לחכם כי לא נתתי לקפטר ולחלחח עמך רק להרבות שלומך שלא יפגעו בך מרי כפס בשמעם שאתה פוכה להכלי בכי ככר וחוסר לשנות מנהג ישראל הנוי הקדוש כולו שא"א שיטעו בו ולא יסניאו על זה כל החכמים דעדיפי מכריחים (ולא נעלם ממני שאיכי בוטח פנים למוכנים מוכנסים פרטיים שבתחדשו

— — — — — —

הוא נסתר כמושכל ראשון בקדקוד כל מבין מעצמו. בעקבותיו
נלך לתור אחרי ערכי הלשון ויסודותיהם הן ערכיהן ושרשיהן
שעי"כ יותרו לנו הרבה ספקות ושחלות אשר נפלו בה מקדם.
ואם גם לפעמים יש לחלק על פרטי דבריו, ר"ל על ענין
ואיכות התדמות ההוראות בעצמן, בכל זה בכלל דבריו אמת
וכנון. גם בערך הזה אשר שחלתיך עליו, דבר הרב נכונה,
כאשר יעיין הקורא בספרו (חברת ג" יריעה י"ב). ואני לא
פחדתי כ"ח מועט מזעיר מן הדרך אשר דרך בה. והמשכיל
יבין הדבר לאשורו. ואשת חיל המעטה אשר תעשה פה לפניכם.

ארבעה ערכים דומים מאוד בתחלתם ואלו הן סך,

סבך, נסך, סכך. והורחתם הכללית

לענ"ד היא ענין אסיפה וקבוץ.

אב לכלם הוא גם סך ענינו ידוע שהוא קבוץ הפרטים
(ריא וממא. מעגגע.) וכן בתוב כי תעבור בסך ת)).

הבבור כיוצא מזה הוא גם סבך ענינו ענין כפירה
והכנה (דעקקען. היטן. שיצען.) כהיות הענין
הזה נרדף אל ענין אסיפה, על דרך, ואם אל עיר
יאסף ב). וכן בתוב סבותָ לרחצי ביום נסך ג).

משנהו גם נסך ד), יורה על סבירות דבר הכולל
ברביקות הפרטים הבך על הארץ תשפכנו
כמים ר"ל שתהי' בונת השפיכה שלא יעזרו הפרטים לתכ ואינה
ב"ת

ת) תליס מ"ב. ממנו יתהוה גם סבום בלשון מז"ל
(ריא צאהל). ויתפעל הסכבו, ומכסכתי תנרים
במוקרים (פר מעגגן. פר וווירן).

ב) ומזה יתהוה גם מסך, ובלשון מז"ל הסבך,
(ריא דעקקע), וגם סכה (אייגע היטטע).

ג) תליס ק"ח. דוא דעקטעסט מיין הויפט צור ריסטונגם ניימ
(תרגום הרמב"ן) ואטעם כמו ונטותי על העיר הזאת.

ד) גם הוא יורה לפעמים על ענין המכך, כי כך כתוב ואת
קטות הנסך (במדבר ד') ועיין תרגום הרמב"ן
ובאורו שם.

כ"ח יתדבקו ויסובו על דבר אחד, כמו נסכי הקרבנות על המזבח, ה). וכל זה בהיות ענין הדבקות נרדף ג"כ לענין אסיפה, ע"ד וה' יאספני היות שעורו ידביקני אליו, ו).

והאח השלישי סבן דומה למשפחתו בענין האסיפה ז)

והבדלו מהוספת ענין הפקידה והשמירה (האלטן אין זיך האלטן · עכשהאלטן · בוואהרן · אויפבוואהרון ·) מזה הטעם כל ערי המסבנות, וכן לך נח אל הסובן ח) "שהוא המשגיח על הנהגת הבית שלא יצא דבר לפזור, וכך "ותהי לו סובנת, כמו בדרך כבוד כאלו תכלית הויתה "אצלו תמיד להתיר סוכנת על תוצרות המזונות כנהוג בבתי "האצולים שעשה ממונה ע"כ (בעליסערין) " ט) ·

נוסף

ה) בהחיכה הזאת מצורפת עם הבחיכה הקודמת לה יפול עם סוך על המשיחה בחותו הדבר הנוהל שיתדבקו

פרטיו (איינע קלעבריגקע פלעסקלייט) כמו שכחמר ולא תסוך שמין (שמירן) לשר גם כזה תבדל מן השפיבה

הפשוטה שהיא (הסיכה) תוכן לכסות כל פני הגשם המשוח · ובעבור שסכין רשם המלך והשרים, יקרת השר בשם נסיך כ"ן הנפעל (אין זואלבטר) ע"מ כזיר (אין גקרעהנטר) וזה טעם נסיבי מיתון, וטעם נסבתי מלכי (זואלבט · איינגעצט ·). גם טעם מסבה (אין זואלבטעם · גוויידטעם בילד) ע"ד ויסוק שמן על רשמה, וכן הפעל נסך חרש (גוויידט) ·

ואין לשכות נסך זה המשתעף מן סך בהוספת נון הנפעל עם נסך שהבחנו לעיל, אשר נוכל לאמור עליו שהוא מורכב מן נס סך, נס בבחינת שהוא נוזל ע"ד והמיס נסים לקרחתם וסך ע"ד שחמרנו ·

ו) וזה טעם שם מַסֵּבֶת במ"ם הפעיל שהיא מהפעת ומלכות פרטי שערות הרשם או פרטי חוטי החריגה (דער קאם) · ויש לעיין במתכונת מערכת השלחן

נוסף לזה בתוית הקמוץ חסר גם הוא גדף לעניך אסיפה ע"ד ותעש החרן לקמצים, ובתוית העזירה ע"ד אסוף ידך (ואמפלן • ערשפאהרן • שפארזאם „וועזיחעלטעריש" עגטהאלשזאם זיין) וכו' זה טעם שם מסכן „הוא העני הפיכוני שהיכו עסיר שם לא עני מדוכא" כ"ל „הוא במעמד המוגע, ונקרא ע"כ עני בצדיך להסכין „הנבעתו הביתית, שהלו לא יסכון יסוד בגדר הרע המחלט, „הפך העסיר שהיכו מוגע מוסיפר לפעמים." ומזה שם המופעט חסר לא במסכנות (דיא שפארזאמקייט • עגטהאלטזאמקייט) •

„פי' שהיכו צריך לקמוץ לאחל לחם החרן בממוש כמו בחותך „החרנות חסר יון הלחם מלוי כל כך, כי לחם החרך רם „ומלוי." וכן טעם המסכן תרומה עון לא ירקב יכחר (יסעי' מ') פי' שהוא מקמוץ תרומה ונדבה לכחוב חלהיש חדשים מעון לא ירקב, יוד) •

ואם

חם לא יתכן גם לפרש חסר יקד בהן, חסר יודבק בהן, וכו' מוסב על המנקיות כעל הקסות, כי הקסים והסניפים גם שהיסם היו צריכים לדביקות הלחם זו על גג זו, והן היו פעין מסגר ללחם, לך בהיות עקר הסגירה בסניפין שהן לע"ד הקשורת, לכך חמר במקום לחר וחת קשות חנסך (עייף בחור הרמב"ון) על התורה עמות כ"ה כ"ט) •

ל) וזה יכוה ג"כ לפרש הפוך בנם, ע"ד לאסוף ולבנות (קהלת ג') •

מ) כל אותן השנוות בכתבי זאת שהן מסומנין בסימן (•) אלו הן בעצמן דברי הרב בעל ס' ירישוח שלמה •

ס) ויותר ראוי לתרגם (רוין העלטרין) • או נאמר שטעם לובנת שתהי' לפוקדת עליו לכל נרכיו, פדרך הרגיל לפקוד על החולה (חייכע ווערטרין) ?

יוד) ובראה שיהיה המוסך הכתובים שם בזה החופן, וחל מי וגו', מה דמות תערכו לו (וועלכי גשטאלט וואלכט חייר חייכם בייח לענן ?) חם דמות — הפקל נסך חרש (דעם בילדם עטווח, דחם דער קינסטלער

ואם נעיון על בחינת ההקניה שהיא נרדפת נ"כ לענין **אסיפה**, ומופלת זו על **האדם המקבה** לו קנין זו תועלת מה במעשיו, זו על **הדבר** שלמענו תסר בו יקבה האדם הקנין ההוא ויקרא גם הוא בשם **המקנה** (זאמלן, גויכען, אייגשראנגן), נראה שמפן **האחד** יהי' טעם **הלאל יסבון גבר**, כי **יסבן** עליעו מסכיל (חיוב כ"כ) כלומר: האם זה סיסבון **האדם** בדרכיו (המשכילים) הוא בשביל **האל**, דהיינו אם יניע ממנו תועלת להאל יתברך? ו"א) וכן כי תמר לת **יסבן** גבר כרצותו עם **אל** (שם ל"ד) דהיינו שהיכנו מקנין לו כלום לתועלתו אם שהוא מרוצה לאלהים "ב) • מפן הכ' טעם הוכח בדבר לת **יסבון** ג) וכן כי תאמר מה **יסבן** לך י"ד) • **ובבחינת הכליון והספסד**, תסר גם הוא נרדף אל ענין **האסיפה**, ו"ד **ונאסף** שמחה וגיל, נאמר ובוקע עניש **יסבן** שם ט"ו) • **והושאר**

קינסטלער נור נאטהייט ווייטט וגו' חו דמות) המסכן תרומה עז לת ירקב וגו' (אדר דער שפאר זאמרן העבע דעסיעכטן וגו'?) והמלין יגדל פה מן הנכבד אל הנבזה דהיינו מפסל נדיב לפסל מסכן, כדי לעורר ולחזק בלב שומעיו התפעלות הכללתי נאה והמנוגה •

ו"ה) ע"ד שיאמרו בל"ח (זאממלט דען דער מענש פיר נאטט, חען ער פר נוכט זיך זאממלט?)

ו"ב) ת' בל"ח (דער מענש גוועגנט ניכט ח" ז" ו")

ו"ג) ת' בל"ח (איבר לייגט זאכע שטרייטן דיה ניכטש לייטערעגט) •

ו"ד) **ולדעת** רש" ז"ל שפי' לך בת אל **הסובן** בעל **הכוחות**, יהי' הטעם **מאסף** ומקוץ **הנאות**, כלומר האדם הרוצה בזה שכל המומשים החיצוניים יפעילו רק לתועלתו ולהנאתו (זיין וואלליסטליבן) והבית רחי' מן ותהי לו **סובנת**, כלומר **שתאסוף** ותרבה לו **הנאות** (זיך זאלל חיסש נור וואללוסט דיכטן) וכן פי' לת יסבון גבר לת **יהנה** והכל אחד בחמת •

ו"ו) ת' בל"ח (קלן בעצוינט ווערדן) • וזה טעם שם סכנה שהשתמשו בו חז"ל • ולדעת הרב ר' ש"פ בספרו יהי' **טעם** בשם זה **מבחינת העצירה והשמירה** הנמצא

והושאל הפרש הזה לח"כ על ענין **החרגל**, כי זה בחמת עצמות ההרגל שירגיל האדם ללכת בדרך לחד **פעם אחר פעם** י"ן) עד שיהי' הדרך ההוא תקוע ושמור בלבו ולא ינח עוד. וזה טעם הכ"ון ההפעיל בכתיבה הזאת **הסבן** כמו **הסגר** דהיינו מגירת ושמירת הכלל בלבו ע"י **אסיפת** הפרטים. ומזה הטעם ההסכן **הסבנתי** י"ו) וכל דרכי **הסבנת** י"ח) וכן **הסבן** כח עמו ושלם (חיוב כ"ב) כלומר הרגל כח עצמך ללכת תמיד בחשל הוא הולך י"ט) ואז תהי' שלם ושלוש ויהי' לך.

זאת אשר לקחתי **ואספתי** בענין שחלתכם, ואם ייטבו דברי בעיניכם **ואספתם** אותם הביתה. ואם לדברים אשר לח **יסבנן** תשמשוהם, שאז כח לפעמ לחיכם, ישן כי לח **הסבנתי** לכת בדרכים החלה. ונזהת תלי בוטח, שאם לח **יסבון** גבר ברגות את לברי, גם לח **יסבן** כם.

גבם את זה ידעתי כי יש עוד לרגות ולהוסיף דברים בהבה וכהבה בזה הענין, אבל די במה שנרחה מתוכן אמרי, שכל העניינים החלה יתאחדו וישלבו זה בזה, כי הוא מה שרציתי לאמת. החמת **תסך** בעדכם וה' יפרוס את **סבת** שלומו עליכם, כאות נפש לחיכם.

יואל ברי"ל.

בזה הפרש, כאשר הערנו עליו לעיל, דהיינו שיש שם דבר מצוי "שצריך השגחה יתירה ולהיות **סובן** בעניני. "כי בכחי' מעוטה מיד יתהוה שם נזק." ומי יתן ואדע טעם הכפעל בפעל **יָסֻבֵּן**? ואדרבה הדעת נוטה שיהי' בניני בנין אב, כדברי הרל עצמו "ולהיות **סובן** בעניני"?

י"ן) גם **פְּעָמִים** הוא לשון **רגל** (איין שריטט) וכן נאמר שלש **פְּעָמִים** בשנה שלש **רְגָלִים**, ויהי' ל"ב טעם הרגל ההולכה בלט **רגל אחר רגל** ע"ד **התהלה** לאט לרגל המלאכה (געגאלן, אנפיהרן, גוועהנן).

י"ו) ת' בל"ח (האלטע תיך מיך דען גוועהכט?) ואין זה סותר כלום לתרגם הר"מב"ן, (דען תיך דען גוואהכט) שכוונת שתי המחמרים החלה בחמת לחת היח.

י"ח) (תליס קל"ט) ות' הר"מב"ן (זוכד החקט חללע מייגע וועגע חכנפיהרט).

י"ט) ת' בל"ח (האלטע דיך נו חיהס).